

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica sexagesima

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

præmia, tamen injuriam nobis non faceret. Nihilominus stipulatâ manu denarium promittit omnibus, qui in vinca sua fideliter laborant, & ad vesperam usque perseverant. Hoc pactum fecit nobiscum in verbo suo, & firmiter servat, vide Lev. 26. Deut. 27. per totum.

2. *Libertatem suam asserit.* Tolle quod tuum est, inquit & abi, volo autem huic novissimo dare, sicut & tibi, aut non licet mihi facere, quod volo in rebus meis. Hinc Augustinus: Miseretur magna bonitate, obturat nulla iniquitate, ut nec liberatus de suis meritis gloriatur, & damnatus non nisi de suis meritis conqueratur. Sola enim gratia redemptos discernit à perditis, quos in unam perditionis massam concreverat ab origine ducta causa communis. Hæc est *εὐδοκία τῆς θελήματος αὐτοῦ*. Sed non assoluta, quod Calviniani intendunt, sed in Christo ordinata, Eph. 1. v. 5.

3. *Invidiam reprimat.* An oculus tuus malus est, inquit, quod ego bonus sim? quæ locutio est metonymica, quia invidia plerumq; torvo oculorum aspectu exprimitur. Deponamus igitur invidiam, sicut modò geniti infantes? 1. Pet. 2. vers. 1. & conversis de salute impetrata gratulemur exemplo Angelorum, Luc. 15. v. 10.

4. *Scopus*, qui in solidum adversus ju-

stitorios directus est, ut subiecto Christus docet epiphonemate.

Notetur igitur

1. *Conclusio*, quæ in his verbis consistit: Sic ultimi erunt primi, & primi erunt ultimi, quâ sententia Phariseos & quosvis justitiosos operum merita supersticiosè urgentes retundit. Dum enim primi esse volunt, ultimi fiunt, & è regno Dei planè excluduntur. Cæteri autem, qui à sola Dei gratia submissè pendent, primi evadunt, & salutem æternam consequuntur, ut patet etiam ex parabola Luc. 18. v. 14.

2. *Annexa ratio*, quam à diversa vocatorum & electorum sorte Christus derivat, & multi inquit, sunt vocati, pauci electi. Ubi per synecdochen vocabulum multi collectivè sumitur pro tota hominum multitudine, prout etiam usurpatur Dan. 12. v. 2. Vocatio enim ad omnes omninò homines dirigitur, Es. 65. v. 2. Prov. 1. v. 24. Matth. 23. vers. 37. Electio verò non est universalis sed particularis, propter solam incredulitatem hominum, quâ se plerique indignos faciunt vita æterna, Act. 13. v. 46.

Videamus nos, cum arcta sit via, quæ ad vitam ducit, lata verò quæ ducit ad interitum, ut per arctam portam intrare contendamus, & paucis hisce electis aggregemur, Matth. 7. v. 13. Luc. 13. v. 24.

Dominica Sexagesima.

Evangelium Luc. 8. vers. 4. 15.

DIvvs Johannes in Apoc. c. 8. vers. 13. scribit, se vidisse Angelum in cæli regione volitantem, qui voce magnâ

inclamaverit: *Væ, væ, væ*, habitantibus in terra.

Per Angelum hunc intelligi potest primariò

mariò ipse Christus, qui est Angelus magni consilii, Esa. 9. vers. 6. & secundariò omnes fideles Pastores, qui sunt Angeli pacis & amarè flent, quando vident semen verbi divini apud plerosq; non fructificare, Est. 33. v. 7. Hinc trinà exclamatione vè annunciant.

1. Obliviosis, apud quos semen verbi divini secus viam cadit, & ab avibus diripitur.

2. Superciliofis, qui proprijs viribus confidunt, & tamen radicem non habent, ut semen quod in petram cadit.

3. Luxuriosis, qui curis hujus seculi, divitiis & voluptatibus tanquam spinis semen verbi divini in cordibus suis suffocant; Atque hoc ipsam videtur innuere Propheta Jer. c. 22. vers. 29. ubi terram hanc triplicem magnà etiam severitate inclamat, O terra, inquit, terra audi verbum Dei.

Idem facit etiam Christus in hodierno Evangelio, quod tribus constat partibus.

Prima describit *Concionatoris personam.*

Secunda *Auditorum Coronam.*

Tertia *Concionis materiam.*

JJ.

EXEGETIS.

Seminator est ipse Dei filius, qui in prima statim creatione ex arcana majestatis suæ sede processit, & seminatoris quasi personam induens, duplex semen bonum sparfit.

Primò *naturale*, die tertio Creationis, Gen. 1. v. 11.

Secundò *spirituale*, quando die sexto hominem ad imaginem & similitudinem suam condidit, Gen. 1. vers. 26. quæ in primo homine spirituale & mysticum aliquod semen fuit, ex quo omnis generis spirituales

fructus Deo grati & placentes enasci poterant & debebant, Gal. 5. v. 22. super venit verò alius seminator, qui zizania incredulitatis & superbiæ in agrum cordis humani sparsit, Gen. 3. vers. 5. quibus bonum illud semen originalis justitiæ penitus suffocatum est. Ne tamen æternum petirent homines, in plenitudine temporis humanam seminator ille naturam assumpsit, & denuò exiit, ut per semen verbi cœlestis virtute Sp. S. regenerati ac renovati gratiæ & vitæ iterum participes redderentur. Nam transit in diebus carnis suæ per Judæam, Galilæam & Samariam, & sparsit semen verbi cœlestis, ut hæc ratione ministerium N. T. in propria persona consecraret.

1. *Alacriter*, quâvis occasione, loco & tempore. Si modò auditores aderant, non poterat intermittere, quin aliquando concionem haberet, & ad vitam æternam rudem plebeculam erudiret.

Hic docet è navi, juxta mare Galilææ sub dio, auditores stant in littore, Marc. 4. vers. 1. aliàs in monte, Matth. 5. & 6. in Synagogis, Matt. 5. v. 9. in templo, Matt. 21. v. 23. in ædibus privatis, Matth. 9. vers. 12. Luc. 19. v. 9. modò in via publica, Luc. 18. v. 31. c. 24. v. 15. Conciones instituit.

Imitentur hoc exemplum omnes Ecclesiæ Doctores, & attendant gregi, in quo Spiritus Sanctus ipsos posuit Episcopos, Act. 20. v. 28. quicquid faciunt, non somnolenter, sed alacriter peragant, Eccl. 9. v. 10. Huc pertinent dicta Scripturæ, Rom. 12. v. 7. 2. Tim. 2. v. 15. c. 4. v. 5. 1. Pet. 4. v. 10. tunc accipient aliquando coronam immarcescibilem, 1. Pet. 5. v. 4.

2. *Populariter*. Christus erat Doctor eruditæ linguæ, Esa. 50. v. 4. in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi erant,

K 2

Col. 2.

Col. 2. v. 3. & si voluisset, angelicis linguis potuisset loqui, sed demittit se ad captum auditorum, & stylo simplici per parabolas mysteria regni sui proponit, ut hoc docendi modo Ecclesiae ministris normam praescriberet, secundum quam ipsi quoque non in persuasoriis humanae sapientiae verbis, sed in ostensione Spiritus & potentiae sermones suos ad populum instituerent, ut de seipso scribit, 1. Cor. 2. v. 1.

3. *Affectualiter*, & diversum auditorum suorum in audiendo verbo divino studium graviter perstringit, quia videbat non omnes pari intentione accessisse. Hinc clamat sub finem parabola: Qui habet aures ad audiendum audiat. Ita quilibet concionator, cum zelo quodam suggestum concendere, & pro auditorum conditione sermones suos prudenter informare debet, ne sit sal factuum, quod condire nesciat, Matth. 5. v. 13.

De Secundo.

Vidimus Concionatoris personam, videbimus etiam *Auditorum Coronam*, qui describuntur in Textu

1. *Ratione quantitatis*. Nam convenerat turba plurima, inquit Evangelista, & κατά πλῆθος ad Christum properabant.

Erubescant nostri homines. Turba haec aliquot milliaria ad Christum proficiscitur, ut conciones ipsius audiret. Nos praeforibus habemus, & tamen audire nolumus. Hoc vindicabit Dominus, & famem immittere audiendi verbum Dei, Amos 8. v. 11. imò planè auferet regnum, & ad gentes migrabit, qui meliores fructus dabunt, Matth. 21. v. 34.

2. *Ratione qualitatis*, Notatur enim

1. *Genus*, quod non fuerint ex familia Herodis, vel Pontificum, sed de media ple-

be cives, opifices & agricolae. Quid igitur mirum, si & hodie pauci potentes & divites & nobiles concionibus sacris inter sint? Ecclesia est populus pauper & egenus, Soph. 3. v. 12. non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quae stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes, 1. Cor. 1. v. 26. vide etiam Jac. 2. v. 5. nam Deus non est acceptor personarum, sed in omni gente, qui timet Deum & iustitiam operatur, acceptus est illi, Actor. 10. v. 35.

2. *Zelus*. Nam properant ad Christum itinere pedestri, neglectis domi rebus suis œconomicis, adeoque curam animarum domesticam cura potiorum ducunt. Apud nos hodie pietatis fervor penitus refrigit, plerique terrena sectantur, & cibum animae negligunt. Excutiamus igitur veterum hunc, & quoties campanae pulsus audimus, toties cum hac plebecula ad templum properemus, dicentes: Ecce Deus meus ad seminandum iterum exibat: veniam ergo, ut ager cordis mei bono semine impleatur, aliàs turba haec in novissimo die contra nos surget, exemplo Reginae Austri, Matth. 12. v. 42.

3. *Ratione disparitatis*. Nam diverso studio sequuntur Christum, 1. Quidam sunt *literales*, qui exterius verbum audiunt, de sensu parum solliciti. De his Christus ait: Quod datum sit ipsis verbum nosse per parabolas, ut videntes non videant, & audientes non audiant, in iustam videlicet oscitantiae poenam quia discedebant, & explicationem flocci pendebant. Aliàs voluntate antecedente sive misericordiae vult Deus omnibus doctrinam Evangelii innotescere, sicut omnibus eandem sinit praedicari. Non autem vult absolute, & simpliciter, sed cum expressa hac conditione, ut mediis à se ordi-

nat

natis legitimè utantur, inde consequenter fit, ut, qui media illa contemnunt & rejiciunt, ad agnitionem veritatis non perveniant, & nudis parabolis à Deo pascantur, quam voluntatem consequentem sive justitiæ Theologi nominant, idque non ex absoluto aliquo decreto, sed proprio ipsorum vitio, quia enim per verbum illuminari & emolliri noluerunt, indurationis & occæcationis pœnam justo judicio Deus ipsis immittit, quæ gravissima & maximè tremenda contumacibus verbì contemptoribus debita pœna est, Ps. 81. v. 13. videmus inde, quod non omnes sancti, qui calcant limina templi, sed multi tantùm fallendi temporis causâ, vel jucundæ novitatis gratiâ conciones ad-eunt, & iisdem vix inchoatis, nedum ad finem deductis iterum descendunt. Verum isti teste, Christo, ex Deo non sunt, Joh. 8. v. 46. Proinde factores simus verbì, & non auditores tantùm, quia si quis auditor est viro consideranti faciem nativitatibus suæ in speculo, & dum consideravit se, abijt statim, & obliviscitur qualis fuerit, Jac. 1. v. 22. 23. 24.

Secundò, quidam sunt *spirituales*, qui Christum accedunt, & explicationem parabolæ ab ipso flagitant, ut Apostoli, v. 9. His, Christus inquit, datum est nosse mysteria regni cœlorum quia sensum indagant, quod fit verbum vitæ, Joh. 6. v. 68. lex libertatis, Jac. 2. vers. 12. & virtus Dei ad salutem omnium credenti, Rom. 1. v. 16. quare non superficialiter audiendum, sed perspicuum, si efficaciam illius assequi velimus, Jac. 1. v. 23. hinc vocatur manna absconditum, Apoc. 2. v. 17. cujus dulcedinem nemo percipit, nisi interiore Spiritus Sancti gustu illud delibaverit, juxta illud Davidis Psal. 34.

v. 9. Ebr. 6. v. 4.

De Tertio.

Restat concionis materia, quæ duplex est, & agit

1. De agro malo.

2. De agro bono.

Malus ager est, ubi semen cadit

1. *In viam*, & conculcatur, aut ab avibus devoratur, quo nomine intelliguntur ii, qui verbum negligenter audiunt, & cogitationibus alienis radicationem seminis cœlestis impediunt. Tunc venit Diabolus corvus ille infernalis, & rapit verbum ex cordibus eorum, ne credant & salventur. O horrendum spectaculum! Corrigite ergò vos mei, hanc oscitantiam, & seriis precibus Deum orate, ut ostium cordis aperiat, corvos infernales abigat, & verbum auditum suâ gratia obsignet, ille enim habet clavem Davidis, quâ cor Lydiæ aperuit, Act. 16. v. 14. Hinc Chrysostomus: Qui pratum transit, florem accipit, qui hortum præterit fructum colligit, & qui à convivio surgit, & reliquias filiis suis affert: Sic ex concione aliquid semper animæ tuæ domum reporta: Qui enim verbum Dei audiunt, & custodiunt, hos beatos Christus prædicat, Luc. 8. v. 15.

2. *In petram*, & à sole ustulatur, quod Christus de iis interpretatur, qui cum gaudio verbum accipiunt, sed radices non habent, quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.

Tales sunt

1. *Obsinati*, qui indurant facies suas instar petrae, & non volunt converti, Jer. 5. v. 3. quemadmodum enim pluvia humectat quidem petram, sed non molliat: Ita ejusmodi adamantina hominum corda pluvia verbì divini tangit quidem, sed non penetrat, id est, audiunt quidem conciones legales, sed has

K 3

pro-

propter alios institutas putant, solatium verò Evangelii cum gaudio accipiunt, ad-
eoque cor habent pœnitentiæ nescium, non
radicati aut fundati in caritate, multò mi-
nus Christum habentes habitantem per fi-
dem in cordibus suis, Eph. 3. v. 17. quod de
Herode Evangelista commemorat Marc. 6.
v. 20.

2. *Delicati*, qui tempore pacis sanam
Evangelii doctrinam agnoscunt, sed radi-
ces non habent, & sub æstu persecutionis
deficiunt. Hæc levitas Christianis indigna
est, & pœnam importat atrocissimam, Ebr.
10. vers. 26. quare immobiles simus 1. Cor.
15. v. ult. & initium substantiæ ad finem fir-
mum retineamus, Ebr. 3. v. 14. non enim qui
inceperit, sed qui perseveraverit ad finem
salvus erit, Matth. 10. v. 22.

3. *Inter spinas & suffocatur*, quo nomi-
ne intelliguntur ἐπιγεια φρονήσεις, Phil. 3. v.
19. qui negotiis hujus vitæ ita sunt intricati,
ut de salute animæ rarò vel certè non ferò
cogitent. Tales spinæ triplices à Christo
enumerantur.

1. *Spina curarum*. Sicut enim spinæ ac-
crescentes grani aristas quasi circumplican-
do impediunt, quò minus liberè exurgere
ac fructum producere queant: Ita animus
hominis de terrenis solliciti carnalibus cog-
itationibus involvitur, ut nolens volens in
medio quoque cursu devotionis aliò abri-
piatur. Nam ubi est thesaurus, ibi & cor ho-
minis, Matth. 6. v. 21.

2. *Spina divitiarum*, illarum videlicet,
quæ cum avaritia & damno proximi corra-
duntur. Sicut enim spinæ rosas quidem o-
doriferas producunt, sed tamen aculeos sub
iisdem abscondunt, & plerumque latibula
sunt serpendum, bufonum, lacertarum,
aliorumque animantium venenatorum: Ita

quoque divitiæ, pulcros dignitatum, hono-
rum & abundantia, flores ac odores edunt,
sed lutheriferos sub iisdem aculeos abscon-
dunt, & plurimorum peccatorum recepta-
cula sunt, unde fallaces divitiæ Matth. 23.
v. 22. & radix omnium malorum appellan-
tur, 1. Tim. 6. v. 10.

3. *Spina deliciarum*. Si enim quicquam
est, quod ad suffocandum verbum Dei vim
& potentiam habet, voluptates & delicia
carnales eam vel maximè habent. Hinc ca-
ro & spiritus tanquam extrèmè adversa à
Paulo proferuntur, Gal. 5. v. 17.

Talis homo Deum ventrem habet, cœle-
stia fastidit, & in deliciis carnalibus omne
felicitatis momentum collocat, Phil. 3. v. 19.
Sed tandem transit cum mundo, & æternæ
damnationi sese mancipat, Ef. 5. v. 13. Gal. 5.
v. 21. Si quis igitur verus & genuinus Christi
discipulus esse velit, crucifigat carnem cum
omnibus concupiscentiis suis, Gal. 5. v. 24.
& voluptatem suam habeat in Deo & ver-
bo ipsius, hæc optima portio est, quæ nun-
quam tolletur ab ipso, Luc. 10. v. 42.

Hæc de agro malo, sequitur bonus, per
quem omnes verè Christiani intelliguntur,
qui

1. *Verbum frequenter audiunt*. Sicut
enim ager nisi bono semine conspergatur,
nihil quàm spinas & tribulos affert: Ita si
quis agellum cordis sui rectè curare velit,
bonum semen verbi cœlestis ante omnia
percipiat, necesse est.

Deus non agit nobiscum immediatè sed
organicè, non convertit homines ἐν θραύσει-
σικῶς per raptum, sed ἀκυσικῶς per verbum.
Possent utique sine omni medio nos salvare,
non autem vult nisi per fidem, Johan. 3. v. 15.
Marc. 16. vers. 16. at fides non infunditur
ἀμείως, sed per verbum accenditur. Ver-
bum

bum autem nihil prodest, nisi audiatur sicut semen fructum nullum affert, si in horreis & granariis asservetur, vel in saccis reconditum maneat. Fides igitur ex auditu, auditus autem per verbum Christi, Rom. 10. v. 17. placuit enim Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes, 1. Cor. 1. vers. 21. proinde congressus publicos non deseramus, ut quidam in usu habent, Ebr. 10. v. 25. Sed cum Davide oremus, & quotidie ingeminemus Psal. 27. v. 4. unum petii à Domino, &c.

2. *Diligenter custodiunt.* Sicut enim fœmen nisi abscondatur in agro & radices agat, non progerminat: Sic verbum nisi conservetur in corde non fructificat. Non igitur sufficit audire, sed oportet etiam audita conservare, quod de Maria Matre Domini Lucas commemorat c. 2. v. 19.

In V. T. animalia munda erant, quæ ruminant, Lev. 11. v. 3. Ita verbum Dei est cibus animæ Matth. 4. v. 4. Sicut igitur cibus non nutrit nisi masticeatur, digeratur & conservetur: Pari modo verbum Dei ruminandum, digerendum, & conservandum est, si fructum aliquem facere debet. Ad hoc requiritur cor bonum & honestum, tale nimirum quod per fidem purificatum, Act. 15. v. 9. per Sp. S. circumcisum, Deut. 30. v. 6. & per penitentiam innovatum sit, Rom. 12. v. 2. Sicut enim vinum acefcit, quod acido vasi infunditur: Ita in corde terreno & spinis repleto semen verbi divini non benè conser-

vatur. Orandum ergò Deus est, ut purificet corda nostra smegmate verbi sui, quo purgat filios Levi, & colat eos quasi aurum & argentum, ut postea Domino sacrificia offerre possint in iustitia, Mal. 3. v. 3.

3. *Fructum afferunt.* Hoc ultimum verè Christianorum requisitum est maximè necessarium. Sicut enim semen, quamvis in agro radices agat, crescat etiam, culmum & aristas producat, si fructum non affert, nihil utilitatis habet, sed tanquam stramen inane & vacuum ad ignem vel ad fimentum destinatur: Ita non sufficit, ut verbum cœlestè auditum & conservatum externum fidei culmen, & speciosas pietatis aristas producat, sed fructus etiam requiruntur, quos si non fert, maledictionem aliquando hæredidabit, ut ficus, Matth. 21. v. 19. fructus hic numerantur, Gal. 5. v. 22. quorum studiosi sectatores esse debemus, ut fidem nostram demonstremus, Jac. 2. v. 14. 18. Deum glorificemus, & proximo etiam bono pietatis exemplo præluceamus, Matth. 5. v. 16. Et hoc fieri debet in patientia, ita vertit latinus interpres voculam ὑπομονῆς, quæ alias per se verantiam significat. Sicut enim semen in terram projectum varios tempestatis impetus sustinere cogitur: Ita quoque verbum Evangelii variis persecutionibus obnoxium est. Quod si autem te quoque fors illa tangit, esto patiens, & tempestatem illam fortiter sustine. Copiosa enim messis aliquando sequetur, Jacob. 5. v. 7.

Dominica Esto Mihi.

Evang. Luc. 18. v. 31. ad finem.

CUM Tobias junior in itinere propè fluvium Tigris pedes lavaret, & piscis im-

manior ipsum vellet devorare, ipse consilio Angeli branchias apprehendit, & ex felle piscis